

Hans Hansen Recke

Malermester i Bjerreby

af Tove Recke Sørensen

Min farfar, malermester Hans Hansen Recke, blev født i Bjerreby d. 27. maj 1876 som søn af graver og hørsvinger Niels Hansen (Rikke) og hustru Laurine Sørensen. Hans bedsteforældre var henholdsvis husmand Hans Pedersen Poulsen - Kirsten Nielsdatter (Rikke) i Strammelse og skibstømrer Søren Hansen (Fyn) - Ane Sørensen i Troense.

Huset, hvor han fødtes, lå midt i byen, på hjørnet over for smedien, nuværende Bjerrebyvej 85. Det var dengang større, end det er i dag, og rummede ialt 4 familier, så det var ikke uden grund, at det på den tid blev kaldt for "Familiehuset". Det ejedes, som alle andre huse på Tåsinge, af Valdemar Slot, og beboerne måtte tjene til lejen ved at arbejde på slottet.

Huset er senere blevet kendt som købmandshandelen "Den grønne butik".

Han fødtes som den fjerde og sidste i børneflokket. De øvrige søskende var:

Karl Hansen (Rikke) f. 15-08-1863

Marie Severine Hansen (Rikke) f. 18-02-1866

Ane Hansen (Rikke) f. 01-12-1871

Tilnavnet Rikke købte farfar som efternavn i 1905, med stavemåden: Recke.

Barndommen

Han har fortalt erindringer fra drengeårene om de "Originaler", der dengang boede i "Hospitalet", som den tids alderdomshjem blev kaldt, nuværende Bjerrebyvej 83 a. Dette hus ligger mellem kirkegården og hans fødehjem. Forsorgen var ikke så omfattende dengang, og alle måtte mere eller mindre klare sig selv. Af disse huskede han: Ka'Tøns, Mogens

Nibbe, Skrædder Hvid samt Hans Stenner og dennes søster. Hver formiddag gik Hans Stenner og søsteren rundt i byen på besøg forskellige steder. Hans havde harmonikaen med og gav et nummer til bedste, og de blev siddende, indtil de havde fået deres søde, røde snaps. Farfar huskede også en gammel kone, der hed Kesten Mortens. Hun gik med en krykke, mens hun trak sin ko ud til Stabolt, hvor den så græssede i vejkanten, derved sparede hun græsset på sin egen mark. Dette var dog ikke helt lovligt, så farfar og de andre knægte kunne kyse hende ved at råbe: "Nu kommer Egen-se". Det var navnet på den lokale politibetjent, men han overrendte nu ellers ikke Tåsinge, da hans bopæl var i Svendborg, og hans patruljefure dengang måtte foregå til fods ud over øen.

Farfar blev tidlig beskæftiget ved landbruget, og efter konfirmationen den 5. oktober 1890 i Bjerreby Kirke blev han tjenestedreng på "Drostgaarden" i Ny Bjerreby. Her fik han, foruden kost og logi, 20 kr. i løn for et helt år.

I lære som maler

Landbruget huede ham ikke. Det var imidlertid ikke så ligetil at komme i lære, da der på det tidspunkt kun var 3 malermestre på Tåsinge. Men endelig fik han en læreplads i Rudkøbing hos malermester Carl Madsen, den senere borgmester i byen.

Her fik han blandt andet lært både træimitation og marmorering, og grundstenen var dermed lagt for hans senere glæde ved at restaurere gamle ting.

Dengang var det skik og brug, at lærlingene boede hos mesteren, og da der endnu ikke var

Huset, hvor Hans Hansen Recke blev født (nuv. Bjerrebyvej 85, senere kaldet "Den grønne butik").

etableret en regelmæssig færgeforbindelse fra Rudkøbing til Tåsinge, måtte han afvente, at der var en fisker, der ville tage ham med over, når han ville besøge forældrene. Men i strenge vintre var der en mulighed for at gå over isen hjem. Han kunne også fortælle, at der endda var eksempler på transporter af tunge læs med mursten ad denne vej. Men fridage var der ikke mange af, og det var ikke så ofte, han så sin familie i den tid.

Malersvend

Efter læretidens afslutning i 1894 gik han "på valsen" som naver i Tyskland, en tid, som vi desværre ikke har hørt ret meget om. Senere havde han i Bjerreby en tysk malersvend ved navn Steffen, måske var han en bekendt fra dengang? Men han havde taget mange billeder med hjem, som han senere brugte som forlæg

til blandt andet dekorationer på trælåger og andre genstande. Han havde ligeledes haft en bog med hjem, der gav en beskrivelse, hvorefter han kunne lave sig et fotografiapparat. Det blev en hobby, som han fik megen glæde af, og han efterlod sig mange billeder.

I 3 år arbejdede han som malersvend i København, blandt andet på en stor arbejdsplads med over 100 svende, men i den tid så han kun sin mester en eneste gang! De malede store bygningskomplekser, og her kom erfaringerne fra læretiden ham til stor gavn, idet han mest kom til at beskæftige sig med træimitationer og marmorering. De første 2 år i København var lønnen 5,- kr. om dagen, men han har fortalt, at han for de første dage fik en guldtikrone, hvilket tydede på, at man var tilfreds med hans arbejde.

Der var også liv og glade dage i København indtil år 1900, da storlockouten kom. Svende-

Hans Hansen Recke som ung.

ne mødtes i Rømersgade, og farfar blev bedt om at rejse hjem, fordi det kneb med understøttelsen til de udenbys svende.

Malermester med familie i Bjerreby

Efter hjemkomsten fra København nedsatte han sig som selvstændig mester i Bjerreby og byggede et træskur ved barndomshjemmet, der nødtørftigt kunne anvendes til værksted.

Den 23. december 1904 indgik han ægteskab i Landet Kirke med Ane Sine Larsen, f. d. 23. juli 1885 i Melby som datter af husmand Jacob Larsen og hustru Ane Marie Larsen i Melby. Vi har senere spurgt farmor, hvorfor de blev gift på en så "fjolle" dato, men hun sag-

de, at det var, fordi de alligevel havde bagt til Jul! Men sandheden var nok den, at de ville giftes, fordi min farbror, Carlo, var ved at melde sin ankomst, og han blev da også født allerede d. 31. januar 1905.

Samtidig med giftermålet blev der et nyt hus (nuv. Bjerrebyvej 82) til salg omtrent over for hans fødehjem. Det blev købt, og her boede de næsten hele tiden, indtil de afstod forretningen til min far i 1950'erne. Og de fik hurtigt 5 børn:

Carlo Victor	f. 31-01-1905
Søren Ove	f. 17-06-1906
Inger Laurine	f. 10-07-1908
Anna Marie	f. 11-05-1910
Niels Otto	f. 04-08-1912

Farfar fik meget arbejde at udføre, allerede fra første begyndelse, og han var aldrig arbejdsløs, heller ikke i den mere sparsomt tilmålte fritid.

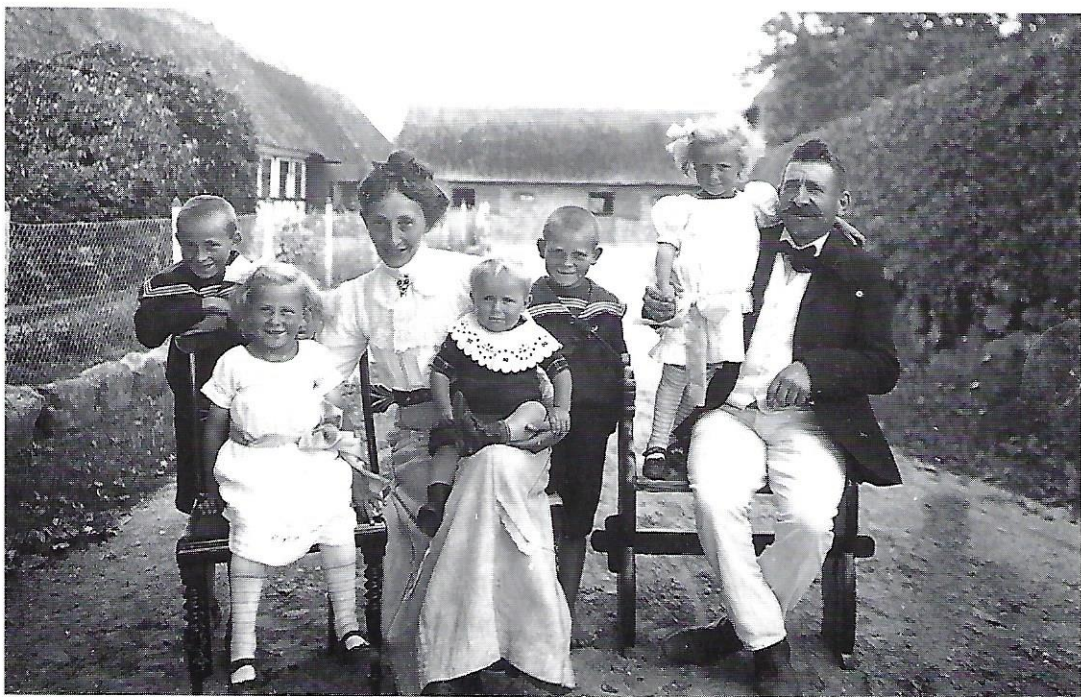
Men pengene var nok små, og der var også konkurrenter. En dag, da farfar stod og malede et vindue, kom en ældre kollega forbi og spurgte ham om prisen for et sådant arbejde: "20 øre," svarede farfar. "Er du tosset," sagde han. "Det går aldrig, jeg tager kun 12 øre". Men det gik nu alligevel godt, hvilket hans gamle regnskabsbøger kan fortælle om.

Hans første store opgave var malerarbejdet på den nyopførte kirke i Bjerreby 1906. Alt træværket blev malet i en blågrøn farve, som holdt i 50 år. Kirken skulle da restaureres, og han fik betaling for at tage den maling af, som han havde smurt på 50 år tidligere! Dette er nok ikke mange malermestre forundt. Det fik også pastor Gunnar Pedersen til humoristisk at bemærke: "Recke er den eneste håndværker, der ikke har gjort sit arbejde ordentligt, så han må tage det af igen!"

Foruden malerarbejder i huse og gårde fik han også opgaver på Valdemar Slot og på dettes besiddelse på Hindsholm, Schelenborg. Han var også konsulent ved en restaurering af godset Hindemæe ved Ullerslev. På Valdemar Slot værdsatte man hans evner til at efterligne

Familien Reckes mangeårige hjem (nuv. Bjerrebyvej 82). (Foto fra Hans H. Reckes samlinger).

Sine og Hans H. Recke fotograferet med børnene i genboens indkørsel. (Foto fra Hans H. Reckes samlinger).

Steffen, den tyske malersvend. (Foto fra Hans H. Reckes samlinger).

ædle træsorter med malingen, og nogen påstod endda, at hvis han malede et brædt som marmor, og det derefter blev lagt i vand, ville det være så tungt, at det sank til bunds med det samme!

Motorcykel havde farfar fra ca. 1914 (se foto i "Tåsinge Årbog 1996", side 72 nederst). Hans førerbevis er udstedt d. 8. september 1924, med ret til at føre motorvogn indtil 2400 kg. egenvægt. Før den tid må han vel så have kørt uden kørekort?

Min faster, Inger, har fortalt følgende historie fra et restaureringsarbejde, farfar havde på Valdemar Slot. Hver morgen fyldte han bilen med svende og lærlinge og kørte til slottet. En morgen, efter et kraftigt snevejr, kørte han fast i en drive, og hele flokken måtte fortsætte til fods mod slottet. Da alle disse hvidklædte

malere passerede Lundby, var der en mand dér, som antog dem for en engleskare på vej til himmels!

“Hovedrengøring” inden for faget

At han også virkede aktivt for malermestrenes forening vidner en kladde til en tale ved et møde, fundet iblandt hans regnskaber:

“Jeg vil herved henstille til mine Standsfæller, at vi i Fællesskab og god Forstaaelse kan blive enige om at foretage en Hovedrengøring inden for vort Fags Dørtærskel, og lad os sætte de gode Møbler på de bedste Pladser og de daarlige i Skyggen, mens vi ser at blive af med alt Snavs og gammelt Skrammel, som jeg synes til tider forurener Luften en Smule.

Vi kommer af en eller anden Grund i Lære, fordi vi har Lyst for dette Fag, en anden fordi der er en Plads ledig, og en tredje fordi hans Forældre syntes, at det er saadan en god og pæn Profession.

Nok er det vi kom der, og allerede fra vor første Indtræden er vi højst forskellige. Kun ét kan jeg tænke mig som et fælles Fremtidsønske hos os alle, nemlig dette: at naar vi engang naar saa vidt, at vi bliver selvstændige, da skal vi ordentlig tjene Penge, og sikken dejlig Arbejde vi til den Tid har lært at udføre.

Men lad os nu gøre et kraftigt Spring og sige, at nu er vi hver paa sin Plads, og nu skal vi til at nyde Udbyttet af de mange Aars Lære- og Svendetid, og straks opdager vi, at ingen af Delene lader sig gøre i Almindelighed, og hvorfor? Er her da ikke nok til os alle? Jo her er er nok, og mange sætter Pris paa godt og pænt Arbejde, men de vil bare ikke give noget for det, og hvorfor? Fordi Per vil gøre det billigere end Poul, og Jens vil gøre det for det halve, og saa fremdeles. Saaledes er det, og Enden er, at dem som skal have lavet Arbejdet løber med den Fortjeneste, som Haandværkerne skulle have. Det er gerne Virkeligheden af den skønne Drøm.

Jeg vil bede mine Standsfæller om at over-

tænke, hvad de skylder sig selv og sine Kolløge og sit Fag. Og vid, at når vi løfter i Flok, da kan vi endnu hæve vort Fag, som jeg finder, efter de senere Aars stigen paa alle Materialer og Livsfoernødenheder, er en Nødvendighed.

Og det første Skridt i den Retning er at sørge for at faa dannet en Lokalforening, hvor der kan arbejdes hen til de Gøder, der trænges til.

Hvorfor skulle vi, der lever paa denne lille frugtbarø, ikke kunne sidde lunt inden Døre. Her er jo nok til os alle, kun skal vi bære os fornuftig og kollegialt ad!”

Dette er skrevet engang i årene 1906-1910.

En gemt skattekvittering for året 1. oktober 1905 til 1. august 1906 viser, at skatteprocen-ten var 1,7, og der er kvitteret for ialt 6 kr. 66 øre.

I regnskabsbogen står der, at i 1909 er der udbetalt svendeløn til Madsen med 139 kr. 75 øre, og til den tyske maler Steffen med 148 kr. 63 øre, ialt 288 kr. 38 øre.

Omsætningen var på 2152 kr. 52 øre, heraf udgifter på 1505 kr. 38 øre. Ialt en fortjeneste på 647 kr. 14 øre!

Et tilbud af 15-05-1907 til Valdemar Slot på udførelse af malerarbejde i Bregninge Kirke beløber sig til ialt 416 kr. 70 øre.

I august 1914 skriver en rejsende repræsentant for malerfirmaet Beck & Jørgensen på et postkort:

“Paa Grund af Krigen har jeg maattet opgive resten af min Sommerrejse, hvorfor De ej maa vente mig i denne Trækning, og beder Dem tilsende mit Firma Deres eventuelle Ordre direkte. Alt stiger og Tiderne bliver værre end de er for Øjeblikket.

Med venlig Hilsen til Dem, Hustru og Børn.

Deres forb. G. Christiansen.”

Det har nok været hårde tider af og til, men ting, der tyder på, at de ind imellem har ment, at livet var for surt, har jeg ikke fundet.

Fra tiden før telefonen blev allemands øje, har jeg fundet dette postkort, som er sendt til farfar fra Landet præstegård::

“Kan De ikke gøre mig den store Tjeneste at komme herover i Morgen, Onsdag, og ganske tidlig, og male et Par hvide Døre og Vinduer. Det er i Præstens Stue, og han er borte til Eksamen, så der er kun den ene Dag at løbe paa!

Venligst Sofie Schousboe”.

Vi må håbe, at posten ikke har været flere dage undervejs!

Da de fik telefon, passede farmor også den. Hvis der kom kunder efter maling, var hun heller ikke bleg for at blande noget sammen til dem. Det var også hende, der holdt orden på regnskaberne, for det tog farfar ikke så tungt. Han skrev arbejdsedler på alle lapper, han kunne finde, eller skrev på væggene i værkstedet eller bag på billeder, så det har ikke været helt let for hende at få samling på det hele. Farmor var ham en god støtte. De havde jo tit både lærlinge og svende boende, så foruden børnene var der mange at lave mad, vaske og ordne tøj til samt i det hele taget sørge for hjemmet.

Det var jo også malerens kone, der skulle give en god forklaring til kunderne, når mester ikke var kommet og havde påbegyndt opgaven til den tid, han havde lovet!

I afholdsforeningen

Det fortælles om farfar og snedker Illemann fra Stjoul, at de var kommet til ålegilde på Skovballe Kro, og det gik ret så lystigt til. Da de blev temmelig fulde, morede de sig med at trække bukserne af hinanden. Om det nu var bagrusens hovedpine eller andre årsager, der gjorde, at farfar herefter meldte sig ind i afholdsforeningen ”Blaa Kors”, ved jeg ikke, men resten af hans liv var meget sobert.

Jeg har på en side i hans regnskabsbog fundet følgende kladde, skrevet af farmor, måske forfattet før et møde i afholdsforeningen. Der må da have været nogen, som tidligere har ”lavet øjne” til farfar. Hun skriver:

“Punkt 1. Har en anden Mands Kone Lov til at kokettere og lave Øjne efter andre

Mænd? Hvad Straf er der for det? Og hvor længe varer den?

Punkt 2. Har Afholdsfolk Lov til at servere en rigtig delikat og stram Rombudding, og bagefter servere denne her almindelige og moderne Ribsvin, som har ligget og gæret et halvt Aars Tid?

Punkt 3. Ligeledes spørger jeg: Kan vi melde et Medlem ud af Foreningen, fordi han drikker Gammeltøl, og fordi han paastaar at Dagligøllet er sluppet op. Hvorledes skal vi forholde os overfor dette? Det bemærkes at vedkommende aldrig er fuld!”

Hos farmor var der aldrig langt fra tanke til handling, hun var nok den mest udadvendte af de to, og kedelige var de i hvert fald aldrig.

Hun kunne kreere en hat på ingen tid. Ville hun have huller i ørerne, tog hun en stoppenål og en korkprop, varmede nålen, satte korkproppen bag øret og stak til - så var der klar til smykkerne.

Værre gik det for farfar, da han ville forsøge sig som bager. Der skulle hjortetaksalt i kagen, og han gav dejen et godt drys deraf, men lige pludselig kom dejen ud af ovnen, som tillige var fyldt helt ud. Han forsøgte at skrabe kagedejen ud med en kniv og lagde ovnen i blød, men den var helt ødelagt. Jeg kan ikke huske, om han fik skældud, men det var jo ikke helt almindeligt dengang, at mændene forsøgte sig i køkkenet.

De gamle sager

Men i fritiden lavede han mange smukke billedskærerarbejder, enten af nyt træ eller skåret ud i gamle møbler, som han købte billigt. Hver sommer kom der mange turister, der havde hørt om ham og gerne ville købe. At prutte med prisen hos farfar gik ikke, han behandlede sine gamle ting med hengivenhed og elskede at fortælle om de gamle sager.

Hans anden store hobby var bornholmerure. Han dekorerede selve kasserne og reparerede urværkerne, skønt han ikke havde lært

faget. Visere blev skåret kunstfærdigt ud, og hjørnerne blev støbt i forme med flydende bly og senere belagt med bladguld. I deres hjem havde de selv 3 ure, som stod i hver sin stue. I hans tid har han repareret over 100 bornholmerure, malet og dekoreret klokkehuse i massevis og sendt dem over hele Danmark. Var de til nogen, han kendte, blev lågen indvendig dekoreret med et motiv, som passede til ejeren. Kaptajn Hansen, der sejlede med Vemmenæs-Rudkøbing færgen, fik et billede af færgen sat på. En kone, der havde mange høns, fik malet en hønserede o.s.v.

Det siger sig selv, at hans kærlighed til og forståelse for alt, hvad der var smukt, vakte hans interesse. Altid på farten og virksom. Meget lidt optaget af sig selv, men hele tiden af sit virke. Meldte der sig en opgave, der skulle kæles for, præsterede han det helt usædvanlige. Altid ivrig efter at yde det bedste.

Altertavlen i Bjerreby Kirke kom hjem efter endt restaurering, hvor dens middelalderlige skønhed var blevet kaldt frem efter fjernelsen af tidligere tiders dårlige bemaling. Der var samlet en del af dem, som havde arbejdet der, da farfar kom ind. Han ænsede ingen, banede sig blot vej for at komme op og se tavlen. Deroppe knælede han på alterskranken og så betaget på skønheden fra det 15. århundrede.

Også gravsten restaurerede han. De blev vasket af i salmiak og skuret. Navne og dekorationer blev belagt med nyt bladguld. Det var et arbejde, som i regelen foregik på kirkegården.

Livet i Bjerreby

I Bjerreby skete der mange forandringer i løbet af hans lange liv. Han var med til at oprette den første husflidsforening i sognet, og de fik lokaler i smedens lade. Her samledes de om aftenen for at lave river, mejetøj, værktøj og meget andet.

Vejen midt i Bjerreby var næsten altid bundløs, og et stykke måtte derfor brolægges, dette blev kaldt for “Korsbroen”.

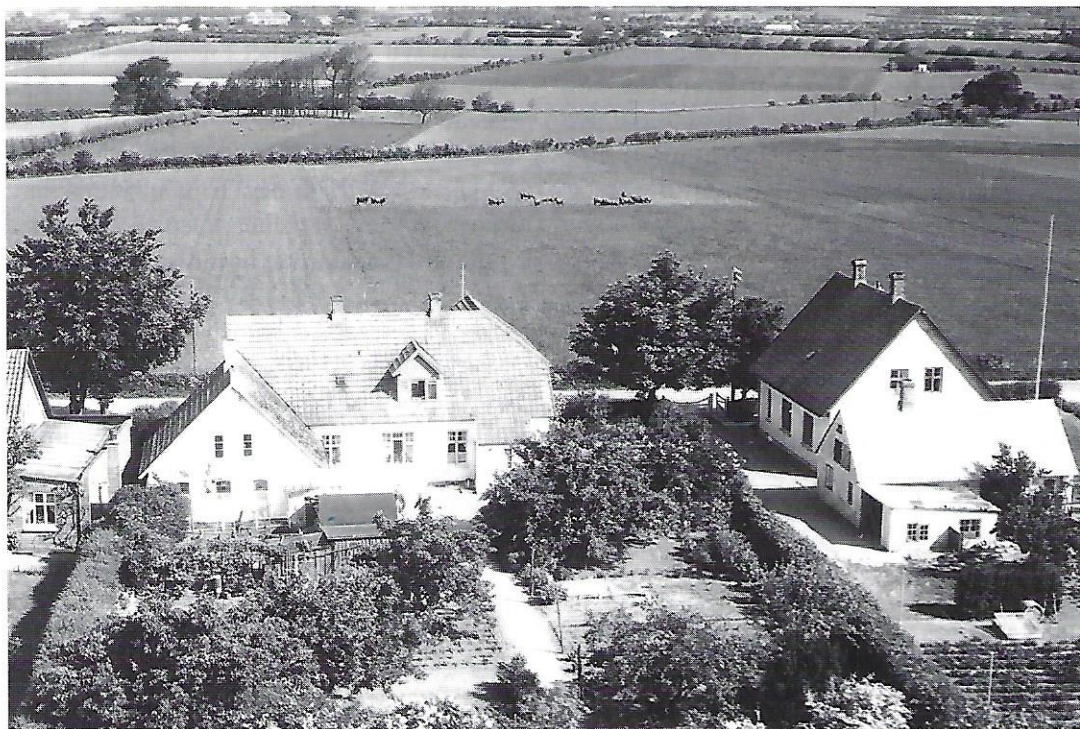

Fra en dilletantforestilling, hvor bl.a. maler Recke og musiker Lakkendrup, Landet, medvirker. (Foto fra Hans H. Reckes samlinger).

Sine og Hans H. Recke på en tur til Svendborg.

Huset nuv. Bjerrebyvej 92.

Bjerreby var tidligt med på "noderne". Omkring århundredskiftet fik man gadebelysning på "hovedstrøget", selv om det kun blev til en enlig petroleumslampe. Den blev erhvervet, da Rudkøbing gik over til gaslamper. Bjerrebys borgere betalte hver 25 øre om året til brændselolie, men dette beløb slog ikke altid til, så der kunne være perioder, hvor der ikke var "blus på lampen". Købmand Albrechtsen, der var lidt af en poet, udbød: "Lygten på vort torv, den lider af næringsorg".

Da smedien lå lige overfor, blev det smedsvenden, der skulle tænde og slukke. Normalt blev der slukket kl. 23, men det kunne ske, at svenden havde været i "byen", og så blev der ikke slukket før hen ad morgenstunden.

Da den senere blev taget væk, må farfar have købt eller fået den, for mange år senere gav min far den, eller rettere sagt resterne af den, til os. Min mand har sammen med en blikkenslager fået sat den i stand, og nu står den uden

for vort hus i Havnegade her i Rudkøbing. Så man kan vel sige, at gadelygten på den måde er kommet "hjem" igen.

Kunstmaleren Niels Hansen, der var født i Nørre Vornæs her på Tåsinge, var af farfars familie, idet deres fædre var fætre. Han havde engang siddet model for ham til et portræt, som de havde hængende i stuen. Niels Hansen var meget kendt for sine sømotiver, og farfar og farmor havde også et af disse malerier, "Bygevejr over Zeudersøen", hængende over deres sofa i mange år. Ved dødsboauktionen efter dem blev det solgt til Valdemar Slot. Niels Hansen og farfar havde mange hyggelige timer sammen og har nok lært hinanden meget om kunst.

Skulle farfar pines i det fine tøj og med i byen, måtte det helst være hos nogen, hvor han kunne lære noget, undervise eller fortælle om kommende planer - ellers var det besøg "spildt".

Bistader havde han så mange af, at de kunne sælge honning. Hans arbejdsdag var lang, men træt blev han aldrig. Han kunne sidde og blunde lidt med sin pipe og fik samtidig nye idéer. Han tog hver dag et stykke sukker med kamferdråber på og drak levertran direkte af flasken. Det har nok været godt for ham.

Gæster havde de mange af, også repræsentanter fra de forskellige firmaer. Alle skulle have både mad og drikke, ellers var farmor ikke tilfreds.

På et tidspunkt havde de skuespilleren Ejner Juhl boende. Jeg har fundet et julekort fra ham og hans kone, dateret 1926, så forbindelsen har nok fortsat efter opholdet. Måske er det ham, der har givet farfar lyst til at medvirke ved dilletantforestillingerne i Bjerreby. Han malede både kulisser og skuespillere (sminking).

Da han afstod forretningen til min far, flyttede de til et større hus længere henne ad vejen, Bjerrebyvej 92. Her boede farfars søster, Ane, i den ene ende af huset sammen med sin datter, Marie, der var sypige. Disse to passede min farmor, til de døde, og deres lejlighed blev derefter lejet ud til andre.

Farfar hjalp stadig min far med malerarbejdet og mødte op hver morgen. Da han blev over 80 år og stadig var med på Valdemar Slot, mente den daværende baron, at han nok burde gå på pension og sagde dette til ham. Farfar klappede da lige en wienerstige ud, tog turen op over og ned på den anden side uden at hol-

de fast - derefter blev hans alder ikke nævnt.

Hans syn var svækket i de sidste år, men i 1965 tog han en gammel vugge ned fra loftet, malede den og gav den til mig, da jeg skulle føde vores første barn. Han havde selv ligget i denne vugge, måske også hans søskende samt min far og hans søskende. Den er malet med omhu, måske ikke helt lige, men både maling og guldstafferinger holder endnu, hvor den går videre til vores første barnebarn.

Farfar døde i 1967, aktiv til det sidste, og blev begravet på Bjerreby kirkegård.

Farmor var da blevet senil og måtte tilbringe sin sidste tid på Espe Plejehjem. Hun døde i 1969.

Huset blev solgt, og alle deres smukke, gamle ting blev købt af mange forskellige ved en auktion på Hotel Troense.

Tove Recke Sørensen, f. 12. august 1943 i Bjerreby. Datter af malermester Niels Otto Recke og hustru Valborg Strange Rasmussen. Gift med Erik Sørensen. Bopæl: Havnegade 100, 5900 Rudkøbing.

Kilder:

Mundtlige oplysninger fra min moster, Inger Hansen, f. Recke, Bratenvvej 7 B. Tåsinge.

Min farfars regnskabsbøger og notater, som nu opbevares i Tåsinge Lokalhistoriske Arkiv. Tåsinge Håndværkerforening.

“Svendborg Avis” 1966 og 1967.